

KRÓNIKA

ZACHAR JÓZSEF

BELLUM TRICENNALE

A Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság XXIII. Kollokviuma, Prága, 1997. augusztus 24--29.

Szokásossá vált évi tudományos tanácskozásának témájául ez évre a harmincéves háborút (1618-1648) választotta a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság elnöksége. A házigazda szerepére a Cseh Hadtörténelmi Bizottság vállalkozott. Az augusztus 25-i megnyitó ülésen így *Petr Klučina* kandidátus, kutatóintézeti igazgató, a cseh nemzeti bizottság elnöke köszöntötte a 32 országból érkezett 148 résztvevőt, valamint a hazai tudományos és közélet megjelent képviselőit. Ezt követően *Dr. Cornelis Schulten* ny. kutatóintézeti igazgató (Hollandia), a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság elnöke mondott köszönetet a meghívásért és üdvözölte a résztvevőket. Végül *Vladimir Jumen* cseh nemzetvédelmi miniszterhelyettes tolmácsolta a katonai és tudományos vezetés örömet, hogy a rendezvényre Prágában kerül sor.

Rövid szünet után az első tudományos ülés *Dr. Erik Norberg* levéltárigazgató, a Svéd Hadtörténelmi Bizottság elnöke, a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság elnökségi tagja irányításával kezdte meg munkáját. Elsőként *Jiří Fidler* kandidátus (Csehország) tartotta meg „A harmincéves háború és a cseh tartományok” című előadását. Ezt *Göran Rystad* professzor (Svédország) referátuma követte „A frankfurti megállapodás és a nördlingeni csata, 1634” címmel. Az első ülést *Jussi T. Lappalainen* professzor (Finnország) „25 000 finn a harmincéves háborúban” című előadása zárta.

Az augusztus 26-án reggel megtartott következő ülés elnöki tisztét *Dr. Jürgen Rohwer* professzor, ny. kutatóintézeti igazgató (Németország), a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság elnökségi tagja látta

el. Elnökletével először *René Quatrefages* professzor (Franciaország) tartotta meg „A spanyol haditerv” című előadását. Őt *John A. Lynn* professzor (Egyesült Államok) követte „A francia abszolútizmus háborúja, hadereje és hadikötelékei, 1635-1659” című referátumával. A sort *Dr. Mircea Dogaru* alezredes, a Román Hadtörténelmi Bizottság alelnöke zárta „A román országok és a harmincéves háború” című előadásával.

Kávészünet után a harmadik ülésen *Brian J. Bond* professzor, az Egyesült Királyság Hadtörténelmi Bizottságának elnöke vette át az elnöki tisztet. Elsőként *Fernando Redondo Diaz* ezredes (Spanyolország) „A harmincéves háború spanyol zsoldosai” címmel tartott előadást. Ezután *Manuel Freire Themudo Barata* tábornoknak, ny. kutatóintézeti igazgatónak, a Portugál Hadtörténelmi Bizottság elnökének, a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság elnökségi tagjának „A harmincéves háború és Portugália” című előadása következett. Végül *Gideon Biger* őrnagy, katonai akadémiai tanár (Izrael) „Az 1648-as új európai határok. A harmincéves háború következményei” című előadása zárta a sort.

Ebédészünet után került sor a következő ülésre *Tadeusz Panecki* ezredes, kutatóintézeti igazgató, a Lengyel Hadtörténelmi Bizottság főtitkára, a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság elnökségi tagja elnökletével. Először *Dr. Hans Rudolf Fuhrer* ezredes, katonai akadémiai tanár (Svájc) „A svájci semlegesség problematikája a harmincéves háborúban” című előadása hangzott el. Őt *Bernhard Sicken* professzor (Németország) követte „Svédország délnémetországi kísérlete, Würzburg elfoglalása 1631-ben és elvesztése 1634-35-ben” című

referátumával.

Az ötödik ülés augusztus 27-én reggel *Jean Delmas* tábornok, ny. levéltárigazgató, a Francia Hadtörténelmi Bizottság elnöke, a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság ügyvezető alelnöke irányításával kezdte meg munkáját. *Cemalettin Taskiran* alezredes (Törökország) kapott először szót „Az Oszmán Birodalom és a harmincéves háború” című előadásával, majd *Andrzej Ajnenkiel* professzor, kutatóintézeti igazgató, a Lengyel Hadtörténelmi Bizottság elnöke „A harmincéves háború és a lengyelek” című referátuma következett. Végül *James S. Corum* professzor (Egyesült Államok) tartotta meg „Aschaffenburg svéd megszállás alatt a harmincéves háború idején” című előadását.

Kávészünet után *Robin Higham* professzor (Egyesült Államok), a Nemzetközi Hadilevéltári Bizottság ügyvezető alelnöke vette át az elnöki tisztet. Először *Jean-Michel Thiriet* professzor (Franciaország) „Olasz tisztek a harmincéves háború idején” című előadása került napirendre. Ezután „A Velencei Köztársaság fegyverkezésének biztosítása a harmincéves háború időszakában” címmel *Tiberio F. Moro* ellentengernagy (Olaszország) előadása következett. Harmadikként *Peter Broucek* udvari tanácsos, c. levéltárigazgató (Ausztria) „Wallenstein és az osztrák vezérkar kezdetei” című előadása hangzott el.

Ebédészünet után *Pável Bělinka* professzor (Csehország) elnökleltével elsőként *Zachar József* ezredes, a Magyar Hadtörténelmi Bizottság és a Nemzetközi Hadilevéltári Bizottság főtitkára, a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság elnökségi tagja tartotta meg „Magyarok a Habsburg-hadakban a harmincéves háború idején” című előadását. Ezt *Vojtech Dangl* kandidátus, tudományos osztályvezető (Szlovákia) „Szlovákiai stratégiai szerepe Bethlen Gábor és I. Rákóczi György hadjárata idején” címmel megtartott referátuma követte. Végül *Dr. Ciro Paoletti* alezredes (Olaszország) „A harmincéves háború Itáliában” című előadása következett.

Kávészünet után a nyolcadik ülés *Hugo O'Donnell y Duque de Estrada* tudományos kutató (Spanyolország) elnökleltével folyt. Először *Joannisz Lukasz* professzor (Görögország) „A harmincéves háború görög szemszögből” címmel adta elő referátumát.

Öt *Yang Zhen-yu* altábornagy (Kína) követte „A hadigazdálkodás harmincéves háború-korabeli jellemzőinek rövid elemzése” című előadásával. Végül *Dino Willy Cozza* sorhajókapitánynak, a Brazil Hadtörténelmi Bizottság főtitkárának „A harmincéves háború braziliai vonatkozásai” című referátuma hangzott el.

A kilencedik ülés megtartására augusztus 29-én reggel került sor, *Patrick Lefèvre* professzor, múzeumigazgató, a Belga és a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság főtitkára elnökleltével. Elsőként *Hermenegildo Castanon Franco* sorhajókapitány (Spanyolország) „Az európai spanyol hegemonia és az 1639-es tengerparti csata” című referátuma került napirendre. Ezt *Dimitry Queloz* professzor (Svájc) „Neuchâtel Grófság milíciája a harmincéves háború idején” című előadása követte. Az ülést *Dumitru Preda* professzor (Románia) „A román országok hadereje a harmincéves háború idején” címmel megtartott előadása zárta.

Kávészünet után az üléselnöki tisztet *Mario Buracchia* tengernagy, az Olasz Hadtörténelmi Bizottság elnöke vette át. Elnökleltével először *Pável Bělinka* professzor (Csehország) tartotta meg „A fehérhegyi csata és Csehország” című előadását. Ezután *Dimiter Minyev* ezredes, kutatóintézeti igazgató, a Bolgár Hadtörténelmi Bizottság elnöke „A harmincéves háború és a Balkán” című referátuma következett. Az előadások sorában *René Pillorget* (Franciaország) professzoré volt a következő „Franciaország és Csehország a harmincéves háború idején” címmel. Ezután hangzott el *Dr. Herman Murtagh* tudományos kutató (Írország) „Írország, a hadügyi forradalom és a harmincéves háború” című előadása. A referátumok sorát e tizedik ülésen „A harmincéves háború tanulságai” címmel *Robin Higham* professzor (Egyesült Államok) zárta.

Még augusztus 29-én, ebédészünet után *Petr Klučina* kandidátus, a Cseh Hadtörténelmi Bizottság elnöke nyitotta meg a kollokvium záróülését. Ezen *André Corvisier*, a Sorbonne nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanára, a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság tiszteletbeli elnöke (Franciaország) értékelte a 22 nemzeti bizottság részéről elhangzott 31 előadást.

Az üléseken az előadásokhoz csatlakozóan rendszeresen biztosított vitaidő sokat segített e nagy európai háborúsorozat eddig még vitás kérdéseinek tisztázásában, s abban, hogy az egyes országbeli nézetek közelebb kerülhessenek egymáshoz.

Tudományos eszmecserekre a számos csatlakozó rendezvény is lehetőséget nyújtott. Így augusztus 24-én délután a résztvevők megtekinthették a prágai Hadseregmuzeumot, utána *Petr Klučina* kandidátus, igazgató fogadást adott, ugyanaznap este pedig *Dr. Miloslav Vybomy* nemzetvédelmi miniszter adott fogadást a Repülõmuzeum bázisán. Augusztus 26-án délután Sobotkába, illetve Kost várába szerveztek kirándulást. Utóbbi helyszínen a tulajdonos, *Kišky János* gróf történelmi harci bemutatón és középkori fogadáson látta vendégül a kollokvium résztvevõit, miközben biztosította várbeli kiállításainak szabad megtekintését. Augusztus 28-án egész napos kirándulás volt Český Šternberk, majd Komorní Hradek vára, illetve a Lesany melletti bázison levõ Hadimûszaki Múzeum megtekintésére. Végül augusztus 29-én este záróbankettet szerveztek a cseh kollégák a prágai Hotel Forum dísztermében.

A nagyszabású nemzetközi rendezvény hivatalos záróaktusára augusztus 29-én délután került sor, akkor a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság tartott adminisztratív plenáris ülést. Ezen *Dr. Cornelis Schulten* elnök a Prágában tartott két elnökségi ülés döntéseit ismertette. Ezt követõen *Jean Langenberger* dandártábornok (Svájc) a Nemzetközi Hadibibliográfiai Bizottság elnökeként, *Dr. Manfred Kehrig* ezredes (Németország) pedig a Nemzetközi Hadilevéltári Bizottság elnökeként számolt be a még augusztus 24-én elõzetesen megtartott két testületi ülés lefolyásáról és az azokon hozott döntésekrõl.

A hivatalos közlések közül elsõdlegesen az érdemel kiemelést, hogy végleges döntés

született a következõ évek tudományos rendezvényeivel kapcsolatban. Eszerint a XXIV. Nemzetközi Hadtörténelmi Kollokviumra 1998. augusztus 24. és 29. közt Lisszabonban kerül sor, a témája: Háború és a civilizációk találkozása a XVI. század óta. A XXV., jubileumi Kollokviumot 1999. augusztus 28. és szeptember 2. között rendezik, helyszíne Brüsszel, témája a második világháború utáni szövetségi rendszerek kérdésköre lesz. A XXVI. Kollokvium 2000. július 31. és augusztus 6. közt Stockholmban kerül megrendezésre a „Totális háború – totális védelem az utolsó kétszáz évben” témakörben. Ezek mellett, pontosabban lehetõleg idõben ezekhez csatlakozva, évenként egy-egy kisebb tudományos tanácskozást is rendeznek egyes nemzeti bizottságok, ezek jóváhagyott sora a következõ: 1998. március 23-27., Madrid: Hadsereg és haditengerészet 1898-1998; 1998. június, Helsinki: A Baltikum hadtörténete; 1999. augusztus, Tel-Aviv: A hosszú háborúk története; 2000. szeptember, Oslo: Hírszerzés békében és háborúban – a jelenkor kihívásai. A következõ, 2001-2005 közötti ciklusra vonatkozóan csak a Nemzetközi Történelemtudományi Bizottság kongresszusához csatlakozóan megtartandó 2000-es, tisztújító közgyûlés fog határozatot hozni. Mindenesetre elõzetesen jelentkezett már nemzetközi kollokvium rendezésének szándékával a görög, a kínai és a japán nemzeti bizottság.